



Kleine bossen met grote biodiversiteit

NATUURLIJK TUINIEREN

ERIK HOOIJBERG

In de glossy heeft ooit een reportage gestaan over Tiny Houses. Maar wist je dat er ook Tiny Forests bestaan? Erik kwam het fenomeen tegen op een website van het Instituut Voor Natuureducatie. Hij zocht uit wat dit zijn, en deelt zijn bevindingen in dit artikel.

Je komt ze overal tegen: verhalen in kranten en magazines over natuur en milieu. Wellicht omdat er steeds minder van is, omdat er hernieuwde aandacht voor is, of omdat er meer maatregelen genomen worden om natuur en milieu te beschermen. Ik mag er graag over lezen, naar kijken op televisie of naar luisteren op de

radio. Via de website van het Instituut Voor Natuureducatie (www.IVN.nl) kwam ik een verhaal tegen over een Tiny Forest. Kleine bosjes, dacht ik in eerste instantie, zoals op sommige tuinen of de vogelbosjes op Ons Buiten. Die tuinen en bosjes zijn een goed begin, maar er is meer mogelijk.

Inheems en uitheems?
Een Tiny Forest is een dichtbegroeid, inheems bos ter grootte van een tennisbaan (zo'n 200 vierkante meter). Dat bos bevat alleen maar inheemse plantensoorten: bomen, struiken en ondergroei. Het verschil tussen een inheemse



en een uitheemse soort is helder aan te geven. Voor Nederland is een soort inheems als deze hier van nature voorkomt. Een uitheemse soort (exoot) daarentegen komt van nature niet in Nederland voor, maar elders, bijvoorbeeld in Zuid Europa, de Verenigde Staten of in China. Met beide, inheemse en uitheemse soorten, hebben we veel te maken. Onze wilde flora bestaat in principe uit inheemse soorten. Veel cultuurplanten zoals akkerbouwgewassen, tuinplanten, maar deels ook in de bosbouw gebruikte soorten, zijn uitheemse soorten. In de meeste gevallen is het onderscheid tussen inheemse en uitheemse soorten duidelijk, maar er is ook een grijs gebied. Soms kunnen uitheemse soorten verwilderen of zelfs inburgeren. Een ingeburgerde soort is van oorsprong een uitheemse soort die zich in Nederland heeft gevestigd en zich al minstens drie generaties lang spontaan in de natuur heeft weten te handhaven. Veel Nederlandse floristen (bijvoorbeeld Stichting FLORON) beschouwen ook ingeburgerde soorten als inheems (bron: edepot.wur.nl).

Snel een Tiny Forest
Normaal gesproken doet een bos er honderd jaar of meer over om volgroeid te raken. Het IVN heeft echter een plantmethode ontwikkeld - samen met bomenexperts Shubhendu Sharma en Akira Miyawaki - die het mogelijk maakt om een dergelijk bos in slechts tien jaar tijd te realiseren. Bos uit de snelkookpan, zullen we maar zeggen. Zo'n bos

levert een natuurlijke schuilplek op voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Daarnaast vindt het IVN het belangrijk dat ook kinderen kunnen genieten van, en in direct contact komen



met al het leven dat zich daar ophoudt. Volgens onderzoek van de Universiteit van Wageningen dragen dit soort kleine bossen ook bij aan verhoging van de biodiversiteit.

Oerbossen als inspiratie

De Japanse botanist Akira Miyawaki bestudeerde wereldwijd oerbossen; bossen waarin de mens geen invloed heeft op wat er groeit. Hij kwam tot de conclusie dat inheemse planten en bomen veel beter bestand zijn tegen natuurrampen als bosbranden, overstromingen en klimaatveranderingen dan uitheemse soorten. Shubhendu

Sharma heeft zich laten inspireren door Akira en is grondlegger van het Tiny Forest. Inmiddels zijn er al meer dan honderd bossen gerealiseerd in Oosterse landen als India, Singapore en Maleisië, maar ook in Chili, de Verenigde Staten van Noord-Amerika en in Frankrijk. Aan die lijst kan inmiddels ook Nederland worden toegevoegd: in Zaandam is een heus Tiny Forest gerealiseerd. En er zijn er meerdere ontworpen voor Almere en Hardenberg. Nu vinden we in Nederland allang geen oerbossen meer, en in Polen worden de laatste stukken rap gerooid. Dus hoe komen we dan te weten wat we in een Tiny Forest moeten aanplanten? En hoe zorgen we voor een rappe groei en ontwikkeling van ons bos?

De Tiny Forest plantmethode
Het IVN ontwikkelde een plantmethode voor een Tiny Forest. Er is een veldverkenning nodig van de bosgemeenschappen in de betreffende nabije omgeving van waar je je bos(je) wilt beginnen.



Staartmees (Wikipedia David Friel)

Bekijk welke bomen en struiken daar groeien, en vergeet niet

de planten die in de ondergroei van die bossen aanwezig zijn. Bekijk daarbij ook welke bomen, struiken en planten bij elkaar groeien. Die lijst vormt een belangrijke basis voor je eigen kleine bos. Je kunt ook het een en ander opzoeken in een boek, bijvoorbeeld in 'Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen' (2013, Bert Maes) of op internet: Landschapin-nederland.nl/kaart-groen-erfgoed. Daarnaast is het noodzakelijk te

best kan worden uitgevoerd met kleine of wat grotere machines.

Welk beplantingsplan?

Op onze veengrond kom je al snel uit bij een broekbos als het echt nat is. Dat is een bos waarvan de vegetatie sterk wordt bepaald door de (hoge) stand van het grondwater. Anders wordt het een elzen-essenbos of een essen-iepenbos. Ik ga nu even uit van een elzen-essenbos waarvan de kroonlaag (15-20% van de

begroeiing) bestaat uit gewone es, zwarte els, zwarte populier en zomereik. De boomlaag (voor 40-50%) uit gewone vogelkers, schietwilg, veldiep en gladde iep. De subboomlaag (voor 25-30%) uit boswilg, grauwe wilg,

meidoorn en wilde appel. Ten slotte de heesterlaag (voor 8-12%)



Putter (Wikipedia; Pierre Dalous)

weten op welke bodem je nieuwe bos gaat komen. Bij Ons Buiten is dat tamelijk vochtige veengrond, betrekkelijk los van structuur en redelijk voedselrijk.

Speciale bodembewerking

Nu moet je zorgen voor een mooie losse, luchtige bodem tot ongeveer een meter diep. De bodem gaat immers zorgen voor voeding en ondersteuning van het kleine bos met structuur, schimmels en bodemleven. Op veengrond kun je kleingemaakt stro toevoegen, zodat de bodem losser wordt en bomen en struiken makkelijker kunnen wortelen. Het is veel werk dat het



Zwarte els (Internet en IVN)



Vink (Wikipedia; Michael Maggs)

bestaande uit bosaalbes, gelderse roos, hazelaar, hondsroos, rode kornoelje, vlier, vuilboom en zwarte bes. Niet alle bomen en struiken zullen het even goed doen, maar dat is nu juist het mooie van dit systeem. Er zal selectie plaatsvinden van de beplanting die zich het best voegt naar de plaatselijke omstandigheden.

Tiny Forest op Ons Buiten?

Het gaat op dit moment nog iets te ver om uitgebreide plannen te maken voor een Tiny Forest op Ons Buiten, maar we kunnen wel ons voordeel doen met de tips van het IVN. Ik ga zeker stro gebruiken om de veengrond losser te maken. En ook zet ik her en der genoemde soorten - in mijn eigen tuin en op plekken in het algemeen groen die daarvoor geschikt zijn. Ik ben dol op de zwarte els, een eenvoudige boom die in alle jaargetijden een bron van voedsel is voor mezen, vinken en putters.

Erik Hooijberg
groen@ons-buiten.nl



Nadat een van de februaristormen voorbij getrokken was, besloot ik naar ons tuinpark te gaan. Ik wilde weten of ik dak-, water-, of andere schade aan mijn huisje of tuin zou hebben.

VERRASSING OP VALENTIJNSDAG

tekst en beeld
BABS HOGENKAMP

Met een wat onrustig gevoel fietste ik via het Vondelpark, waar veel afgebroken takken lagen, richting de Nieuwe Meer. Daar zag ik wilde golven, en vervolgens kwam ik bij Ons Buiten. Ik fietste via de hoofdingang naar de Westsingel. Onderweg viel de schade zo op het eerste oog erg mee. Wel lagen er veel takken en 'laatste bladeren' her en der op de grond.

Van verre zag ik al dat de vertrouwde hoge, dode spar in de tuin bij mijn huisje nog steeds rechtop stond. Gelukkig. Deze boom baart mij altijd de meeste zorgen. Als deze omvalt richting huisje, zou dat 'einde verhaal' kunnen betekenen: van het huisje én mijn tuinavontuur. Ik fietste gerustgesteld verder, totdat mij iets anders opviel.

Op het pad zag ik iets liggen. Toen ik dichterbij kwam, zag ik een vierkant met in het midden een hart. Ik fietste erheen en toen ik afstapte, herkende ik mijn eigen raam! Een tijdelijk raam dat ik vorig seizoen heb gemaakt om het origineel te vervangen waar houtrot in zat.

Omdat ik bang was dat er ingebroken zou zijn en ik alle sporen zou wissen, heb ik snel foto's gemaakt van het plaats delict (weet ik ondertussen van Ellie Lust). Ook de lege sponning in het huisje heb ik op de foto gezet. Je weet maar nooit of er vingerafdrukken op staan en/of er braaksporen zijn...

Na verder onderzoek bleek dat er gelukkig niet ingebroken was. Snel heb ik het tijdelijke raampje er weer in gezet. Nu steviger.

Het herstelde originele raam is bijna klaar - dat ga ik binnenkort plaatsen.

Moraal van dit verhaal: de wind is zo kwaad nog niet. Want van deze storm kreeg ik een mooi hart op... jawel: VALENTIJNSDAG!

